

Posudek bakalářské práce *Minulé časy v Ecově románu Jméno růže a jejich protějšky v anglickém překladu The Name of the Rose*, kterou předložil RADEK ZÍKA, Ústav románských studií FF UK, ak. r. 2023/2024.

Radek Zíka si ve své bakalářské práci položil zdánlivě jasnou a přirozenou otázku týkající se korespondence či nekorespondence minulých časů v italštině a v angličtině. Přál si přitom zjistit, které anglické minulé časy odpovídají italským minulým časům, když se oba modotemporální slovesné systémy částečně překrývají a částečně odlišují (tak jako tomu je koneckonců vždycky v případě více či méně vzdálených jazyků). Aby na takovou otázku dostal alespoň částečnou odpověď, rozhodl se správně pro výrazně omezený vzorek paralelních dat, který je však – díky obecně velké četnosti slovesných forem – zcela dostačující. Je jím pouhý jeden román Umberta Eca, *Il nome della rosa*, a jeho anglický překlad *The name of the rose*. Nejenže se omezil na takto úzce pojatý subkorpus, ale stanovil si také jen určitý seznam sloves, s nimiž na základě jejich četnosti pracoval. Výsledkem je do jisté míry zdařilá dílčí studie, která ukazuje, do jaké míry si např. odpovídá *passato prossimo* v italštině a *present perfect* v angličtině. Tento obrázek je však nejen dílčí, ale zcela jistě i zkreslený, neboť se zde porovnávají umělecké překlady, jejichž translatické postupy mohou abstraktní typologickou ekvivalenci zcela přehlížet.

V obecných cílech je tedy bakalářská práce Radka Zíky zdařilá, ale v konkrétním zpracování jí přesto chybí k dokonalosti podstatné – formální i obsahové – aspekty, ke kterým se vzápětí dostanu. Nejprve však stručný přehled o struktuře celé práce.

Text je členěn do osmi hlavních kapitol. Po úvodní kapitole jsou představeny minulé časy v angličtině a poté v italštině. Tato prezentace nabízí zcela rudimentární přehled, který diplomant čerpá z *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny* Libuše Duškové a *Mluvnice italštiny* Sylvy Hamplové (pro italštinu též částečně z *Nuova grammatica italiana* G. Salviho a L. Vanelliové). V další kapitole je představen paralelní korpus InterCorp a stručně – bohužel až příliš stručně – je tu popsán postup, jakým diplomant studované tvary získal. Pátá až osmá kapitola se postupně zabývá anglickými protějšky *passata prossima*, *trapassata prossima*, imperfekta a *passata remota*. V těchto kapitolách, které představují dobrý autorův výkon spočívající v podrobné přípravě jednotlivých paralelních konkordancí, se vždy nejprve pracuje s očekávanými překladovými protějšky, které „zachovávají“ onu teoretickou ekvivalenci (typu *trapassato prossimo* = *past perfect*), a pak s tím, co zde autor nazývá „anomálie“, tj. nečekané či okrajové překladové protějšky. Právě tyto případy jsou pro analýzu nejsložitější, protože je ve hře také (a především) umělecká povaha překladového textu, kterou samozřejmě není nijak snadné zasvěceně posoudit.

Jak už jsem naznačil, práci k dokonalosti chybí některé více či méně závažné nedostatky, jak formálního rázu (které viditelně snižují celkovou úroveň práce), tak i obsahového. Pár připomínek je tedy na místě.

1) Začnu formálními aspekty. Především je zde patrný značný počet překlepů a nedbalých formulací, které je někdy obtížné správně interpretovat. Tyto nedostatky se objevují i na podstatných, a tedy viditelných místech (např. v angl. abstraktu na začátku je mezi klíčovými slovy *past times* místo *tenses*). Stejně tak zjevné jsou chyby v příkladech (někde jde jen o překlep, někde o chybu, která pramení nejspíš z toho, že si diplomant příklady vymýšlí sám, např. na s. 13 *we have been in the Germany*, na s. 14 *before got tired*, v italských příkladech pak třeba – jen namátkou, případů je bohužel velmi mnoho – na s. 18 *La telefonavo se conosco il suo numero*). Překlepy se objevují také v odkazech (např. **Slavi** – Vanelli místo Salvi – Vanelli). Formulační neobratnost se projevuje nejen v terminologické nepřesnosti (např. italština má pro vyjádření několik *modů* na s. 16), ale i ve výstavbě a tvarosloví běžných vět (např. „Poslední zmíněný užití...“ na s. 18).

2) S formulační neobratností pak ale souvisí i věcná nepřesnost, která někde vede k těžko obhajitelným tvrzením, např. na s. 19, kde je řeč o tom, že tázací tvar se tvoří prostým užitím otazníku na konci věty (a podobně pak i na s. 20, 21). Někde je pak zjevně chybné a nesmyslné tvrzení, např. u překladu z gramatiky Salviho a Vanelliové (na s. 22), kde autor omylem místo *proposizioni temporali* píše *preposizioni temporali* a překládá jako „předložky časové“.

3) Pokud jde o praktickou část, je zde vedle správných a zajímavých analýz (jako ta na s. 46, když diplomant komentuje překlady *passata remota* pomocí prostého prezentu) i mnoho buď velmi vágních, anebo velice spekulativních úvah, které bez nějaké dodatečné translatické průpravy

nedávají dobrý smysl. Vezmu to však úplně popořádku, neboť na některé formulace je nutné skutečně reagovat.

– Na s. 23 (a i dále, kde se podobná teze objevuje), co znamená, že nějaké časy pokrývají stejnou časovou sféru?

– Příklady 7a), b) (na s. 27) ukazují, jak je obtížné volbu časů interpretovat. Přesto by zde stálo za zmínku, že v anglické verzi je prézens v celém odstavci. Lze mimochodem bezpečně tvrdit, že prézens je tu proto, aby měl čtenář pocit, že se vše odehrává v přítomnosti?

– Na s. 28, co znamená, že se něco vlivem volného překladu promítne i do vzorku, tomu opravdu není rozumět.

– Na s. 28 dole, příklad (11), není zde chyba v zarovnání? Odpovídají si dané segmenty?

– Na s. 29 (i jinde), opět je velmi obtížné argumentovat stylem a tokem vyprávění, jde přece o umělecký překlad, jehož parametry jsou diktovány estetickými kritérii, která jako nerodilí mluvčí těžko posoudíme.

– Na s. 31 diskuse nad tvarem „had“ – je to jen pomocné sloveso bez přičestí (tj. nahrazuje celé „he has decided to exploit“).

– Na téže s. 31 je další vágní formulace, která jde za hranice toho, co lze bezpečně tvrdit.

– Na s. 32 v diskusi u „was having“ by stálo za zmínku, že obrácená perspektiva (tj. podívat se, jak jsou překládány anglické průběhové časy) by argumentaci pomohla.

– Na s. 35 nerozumím větě o logické a přirozené volbě.

– Na s. 36 (jakož i jinde...) chybí komentář u příkladů 25a), b), přitom by za komentář stály.

– Na téže s. 36 dole první odstavec podkapitoly 7.3. opakuje neustále dokola cosi o „konfrontaci“. Nedává to dobrý smysl.

– Na s. 37 by stála za analýzu dvojice vět 32a), b), neboť angl. příklad je s min. infinitivem. Stejně tak dvojice vět 27a), b) na s. 38.

– Na s. 37 dole, první odstavec podkapitoly 7.4. je bohužel plný gramatických chyb.

– Na s. 38 dole je řeč o přítomném participiu, které však ale není předmětem analýzy.

– Na s. 39 je zajímavá dvojice 35a), b), která vytváří v podstatě paralelní strukturu, v it. máme *entrando* – *sapevano*, zatímco v angl. *entered* – *knowing*. Otázka, zda použití „knowing“ vytváří plynulejší řešení, nemá podle mě jednoznačnou odpověď.

– Na s. 40 se objevuje také role souslednosti časů, která v práci není vůbec zmíněna.

– Na s. 41 je řeč o tom, že přímý překlad imperfekta by zněl neobratně. Co je „přímý překlad imperfekta“?

– Na s. 42 se diplomant přímo dovolává nějakých translatologických postupů, ale pro svá tvrzení nemá žádnou oporu v sekundární literatuře.

S podobnými připomínkami bychom mohli pokračovat i nadále, ale vzhledem k tomu, že na některé otázky opravdu není jednoznačná odpověď, řeknu jen závěrem, že předkládaná bakalářská práce do přijatelné míry naplňuje stanovené cíle, v konkrétním zpracování je však patrně mnoho zmíněných nedostatků, proto ji nelze hodnotit lépe než jako **dobrou**.

V Praze dne 27. srpna 2024

prof. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce